

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ:

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΜΕ ΘΕΜΑ : "ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Υπό του

Κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΛΟΓΟΥ – ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΥ

1^Ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΕΡΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΚΥΠΡΟΣ 2006

Η Κύπρος ήταν ανέκαθεν προσκυνηματικός χώρος. Ήδη από τον 4^ο μ.χ. αιώνα οι επισκέπτες από την Δύση καθ'οδόν προς τους Αγίους Τόπους επισκέπτονταν και την Κύπρο ακολουθώντας τα Βήματα των Αποστόλων Παύλου και Βαρνάβα. Τα πλοία που τους μετάφεραν σταματούσαν στην Πάφο και οι προσκυνητές πήγαιναν στη Σαλαμίνα και απ'εκεί με πλοία στην Αγία Γη. Έτσι τον 4^ο αιώνα επισκέφθηκε την Σαλαμίνα η Αγία Παύλα, τον 6^ο αιώνα ο Αμάρτυς Αντωνίνος. Τον 8^ο αιώνα ο επίσκοπος έμεινε στην Πάφο 3 μήνες και αργότερα 40 μέρες στη Σαλαμίνα προτού αναχωρήσει για τους Αγίους Τόπους. Τον 9^ο αιώνα επισκέφθηκε την Κύπρο ο Άγιος Κωνσταντίνος ο εξ' Ιουδαίων για προσκύνημα στα διάφορα προσκυνήματα και λίγο αργότερο ο Άγιος Πέτρος Ατρώας. Αργότερα έχουμε την επίσκεψη στις αρχές του 12^{ου} αιώνα του βασιλιά της Δανίας του Ερρίκου του Καλού που πέθανε και τάφηκε το 1103 στην Πάφο. Αργότερα αυξάνονται οι επισκέπτες από την Δύση. Τον 17^ο και 18^ο αιώνα, ακόμα και στις αρχές του 19^{ου} αιώνα οι Τουρκόφωνοι Έλληνες Χριστιανοί της Μικράς Ασίας που πήγαιναν στους Αγίους Τόπους επισκέπτονταν πρώτα τα Μοναστήρια του Αγίου Παντελεήμονα στη Μύρτου, του Αγίου Ιωάννη του Λαμπαδιστή στον Καλοπαναγιώτη και τη Μονή Κύκκου, στην Κύπρο, όπως φαίνεται από τα σημειώματα που μας άφησαν χαραγμένα ή γραμμένα στους τοίχους των εκκλησιών και των κελιών των μοναστηριών στα οποία έμειναν. Ο πιο σημαντικός όμως επώνυμος επισκέπτης της Κύπρου, προσκυνητής όμως με την παλιά έννοια της λέξης ήταν ο Βασίλη Μπάρσκυ Ρώσος μοναχός και οδοιπορώντας προσκύνησε τα πιο σημαντικά μοναστήρια της Κύπρου τα έτη 1735 - 1736. Ο Μπάρσκυ όχι μόνο μας άφησε λεπτομερές πληροφορίες για κάθε μοναστήρι που επισκεπτόταν αλλά και λεπτομερή σχέδια των πιο σημαντικών μοναστηριών της Κύπρου.

Σήμερα ο επισκέπτης μπορεί να επισκεφθεί όχι μόνο τα μέρη που επισκέφθηκαν οι Απόστολοι Παύλος και Βαρνάβας και στα οποία υπάρχουν εξέχοντα Μνημεία αφιερωμένα σ' αυτούς όπως, παλαιοχριστιανικές βασιλικές και στην περίπτωση της Πάφου με ωραία ψηφιδωτά δάπεδα του 4^{ου} αλλά και δεκάδες άλλα μνημεία-προσκυνήματα που σχετίζονται με την Χριστιανική Θρησκεία και μερικά αναφέρονται έμμεσα και άμεσα με τους Αποστόλους Παύλο και Βαρνάβα όπως η Μονή του Αγίου

Ηρακλειδίου στο Πολιτικό, τη Μονή του Αγίου Ιωάννη του Λαμπαδιστή στον Καλοπαναγιώτη όπου στον παρακείμενο ποταμό οι Απόστολοι βάπτισαν τον Άγιο Ηρακλειδίο που ήταν οδηγός τους δια μέσω του Τροόδου («χιονώδους όρους»).

Η μεγάλη ανάπτυξη της Μοναστικής ζωής κατά την μακραίωνη Βυζαντινή Περίοδο και οι πιο στενές σχέσεις της Κύπρου με την Κωνσταντινούπολη κατά τον 11^ο και 12^ο αιώνα άφησαν εξαιρετά δείγματα Θρησκευτικής Αρχιτεκτονικής και αριστουργήματα ζωγραφικής τα οποία είναι όχι μόνο έκφραση της πίστης των ανθρώπων που τα

δημιούργησαν αλλά και υψηλής αισθητικής αξίας. Όλοι οι τύποι της Βυζαντινής Θρησκευτικής Αρχιτεκτονικής (βασιλικές ξυλόστεγες) όπως για παράδειγμα οι βασιλικές Αμαθούντος, Κουρίου, Πάφου, Αγ. Γεωργίου Πέγειας, βασιλικές με πέντε τρούλους, όπως η εκκλησία της Αγίας Παρασκευής στη Γεροσκήπου και η εκκλησία των Αγίων Βαρνάβα και Ιλαρίωνα στην Περιστερώνα Λευκωσίας, ναοί με τρεις τρούλους όπως ο ναός του Αγ. Λαζάρου στη Λάρνακα, του Απ. Βαρνάβα στην ομώνυμη Μονή, ναοί εγγεγραμμένοι σταυροειδής με τρούλο, όπως οι ναοί του Αγ. Νικολάου της Στέγης, του Αγ. Ηρακλειδίου της Μονής Λαμπαδιστή, του Αγ. Γεωργίου Χαρτακιών Σωτήρας, Αμμοχώστου, της Παναγίας Αγγελόκτιστου στο Κίτι κ.α., του Μονόκλιτου τρούλου όπως της Παναγίας του Αρακος, της Παναγίας της Κοφίνου, της Παναγίας του Κάμπου στην Χοιροκοιτία κ.α αλλά και οκταγωνικοί δυστυχώς κατεστραμμένοι, εκτός από την εκκλησία του Αντιφωνητή που λεηλατήθηκε άγρια από τους Τούρκους ή απλούστεροι και ταπεινότεροι καμαροσκέπαστοι ναοί όπως η Ασίνου, ο Άγιος Νικόλαος στο Κολόσσι, ο Άγιος Θεοδόσιος στην Αχέλεια, η Παναγία στην Έμπα, η Παναγία στην Χλώρακα, της Μονής του Αγ. Νεοφύτου στην Πάφο, της Αγίας Αικατερίνης της Φυτευκάς κοντά στην Τέρρα και του Αγίου Μάμα στην κατεχόμενη Μόρφου.

Όμως η ζωγραφική της Κύπρου κατά τον 11^ο και 12^ο αιώνα είναι κατά το μάλλον και ήττον η έκφραση της ζωγραφικής της Κωνσταντινουπόλεως υψηλής αισθητικής και καλλιτεχνικής αξίας (Ασίνου, Άγιος Νικόλαος της Στέγης, Αγ. Νεοφύτου, Παναγία του Άρακος, Αρχάγγελος κ.α).

Αλλά και τον 13^ο - 14^ο - 15^ο και 16^ο αιώνα υπάρχουν πολύ σημαντικές τοιχογραφίες όπως οι τοιχογραφίες της καθολικής της Μονής Αγ. Ιωάννου του Λαμπαδιστή, της Παναγίας του Μουτουλλά, του Σταυρού στα Πελέντρια, της Παναγίας Καθολικού στα Πελέντρια, του Σταυρού του Αγιασμάτι, του Αγίου Μάμα στα Λουβαρά της Αγίας Παρασκευής στη Γεροσκήπου, του καθολικού της Μονής του Αγίου Νεοφύτου, του Αγίου Γεωργίου στην Ξυλοφάγου, του Αγίου Μάμα και του Σωτήρος στην Σωτήρα Αμμοχώστου, της Παναγίας και του Σωτήρος στο Παλαιχώρι, του Αγ. Ιωάννου του Προδρόμου.